herpy

GEKONY

Duvaucel's gecko

Hoplodactylus duvaucelii

Hoplodactylus duvaucelii to największy żyjący gekon Nowej Zelandii: masywny, oliwkowoszary i aktywny nocą. Może dożyć ponad 40 lat, rodzi jedno lub dwa żywe młode naraz i osiąga dojrzałość płciową dopiero po około siedmiu latach. Dziś żyje wyłącznie na wyspach wolnych od drapieżników i jest gatunkiem dla specjalistów, a nie dla hobbystów.

Rodzina: Diplodactylidae Dawna nazwa: *Platydactylus duvaucelii; Woodworthia duvaucelii; Naultinus duvauceli*

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**25-32 cm** długość całkowita z ogonem
Waga	**45-120 g**
Długość życia	**40-50 lat**
Aktywność	**W nocy**
Tryb życia	**Nadrzewny, skalny i naziemny**
Środowisko	**Tereny skaliste i lasy i łąki strefy umiarkowanej**
Trudność	**Ekspert**

HODOWLA

Min. terrarium	**120 × 120 × 100 cm** D × S × W dla 5 dorosłych osobników
Temperatura w dzień	**15-25 °C**
Miejsce wygrzewania	**25-30 °C**
Temperatura w nocy	**10-16 °C**
Wilgotność	**60-70%**
Woda	**Miska z wodą**
UVB	**Zalecane** Strefa Fergusona 2
Pokarm	**Owady, owoce i nektar**
Utrzymanie	**Jeden samiec z kilkoma samicami**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Żyworodny**
Dojrzałość płciowa	**72-84 miesięcy**
Wielkość miotu	**1-2 młodych**
Zniesienia w roku	**1**
Ciąża	**150-240 dni**

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Załącznik III**
Załącznik unijny	**Załącznik C**
IUCN	**Bliski zagrożenia (NT)**

O gatunku

Hoplodactylus duvaucelii to największy żyjący gekon Nowej Zelandii. Zwierzę ma krępą budowę, stosunkowo dużą głowę, długie palce z szerokimi lamelkami i długość ciała do około 16 cm od pyska do kloaki. Z ogonem osiąga 25-32 cm, a dorosły osobnik waży zwykle 45-70 g, największe do około 120 g. Ubarwienie jest przeważnie szare do oliwkowobrązowego, często z lekkim oliwkowozielonym odcieniem, a w poprzek grzbietu biegną nieregularne, jaśniejsze wzory. Przednie stopy są mniejsze od tylnych.

Gatunek opisano w 1836 roku pod nazwą *Platydactylus duvaucelii*. Naukowa nazwa gatunkowa upamiętnia francuskiego przyrodnika Alfreda Duvaucela. Pierwsze okazy muzealne błędnie uznano za zebrane w Bengalu i dopiero później okazało się, że pochodzą z Nowej Zelandii. Rodzaj *Hoplodactylus* utworzono w 1843 roku właśnie z tym gatunkiem jako typowym. Rodzaj był później rewidowany, a gatunek przez krótki czas zaliczano do *Woodworthia*. W 2023 roku badania DNA wykazały, że populacje z wysp w Cieśninie Cooka stanowią odrębny gatunek, *Hoplodactylus tohu*. Starsze dane o *H. duvaucelii*, w tym największe wymiary i masy, mogą więc częściowo pochodzić od niego.

U *H. duvaucelii* życie toczy się powoli. Samica rodzi żywe młode, ciąża trwa bardzo długo, a młode rosną powoli. To więc gatunek, w którym pojedyncze zwierzę oznacza wiele lat budowania populacji, a straty trudno uzupełnić. Zwierzęta są spokojne i tolerancyjne wobec osobników tego samego gatunku, ale skryte i spędzają dzień w ukryciu.

Ogon może zostać odrzucony, tak jak u innych gekonów. Gatunek ma status bliskiego zagrożenia i jest dziś związany z chronionymi wyspami. Nie jest gatunkiem hobbystycznym, a zwierzęta w niewoli znajdują się głównie w programach badawczych i reintrodukcyjnych.

Występowanie i środowisko

Gatunek jest rodzimy dla Nowej Zelandii. Znaleziska kopalne i genetyczne wskazują, że *H. duvaucelii* występował niegdyś na całej Wyspie Północnej. Przybycie człowieka, utrata siedlisk i zawleczone szczury, zwłaszcza *Rattus exulans*, zepchnęły go na wyspy bez drapieżników lub z kontrolowanymi ich populacjami.

Naturalne populacje występują dziś na 36 wyspach u północno-wschodniego wybrzeża Wyspy Północnej, m.in. na Great Barrier Island, Poor Knights Islands, Mercury Islands i Hen and Chicken Islands. Ponadto zwierzęta przeniesiono na kilka wolnych od drapieżników wysp w Zatoce Hauraki, m.in. Motuora i Tiritiri Matangi, a w 2016 roku wypuszczono 80 osobników na stałym lądzie, w ogrodzonym, wolnym od drapieżników parku na północ od Auckland. Populacje z wysp w Cieśninie Cooka od 2023 roku uznaje się za odrębny gatunek, *Hoplodactylus tohu*, i nie są one ujęte na mapie.

> **Naturalny zasięg:** Nowa Zelandia.

ŚRODOWISKO

Hoplodactylus duvaucelii jest generalistą, który korzysta zarówno z ziemi, krzewów i drzew, jak i ze skał. Występuje w nizinnych lasach, wśród kępiastych traw, w zaroślach i na skalistych wybrzeżach blisko morza. W dzień zwierzęta odpoczywają w kryjówkach, np. w szczelinach skalnych, dziuplach, norach w ziemi i pod powalonymi pniami, często w małych grupach po 2-8 osobników z tylko jednym samcem. Wygrzewają się w ukryciu, wystawiając tylko część ciała, blisko kryjówki.

Nocą żerują na ziemi i w roślinności. Pokarm stanowią duże owady, owoce, nektar i spadź czerwców, a czasem także mniejsze jaszczurki i jaja burzyków. Klimat jest umiarkowany, oceaniczny. Gatunek jest aktywny przez cały rok, także w niskich temperaturach, ale w zimne zimowe noce pozostaje w ukryciu. Na wyspach ze szczurami żyje bardziej skrycie i wyżej w roślinności, a tam, gdzie występuje *Sphenodon punctatus*, żeruje później w nocy, aby uniknąć konkurencji.

Hodowla

TERRARIUM

Nie istnieje zwykła hobbystyczna hodowla *Hoplodactylus duvaucelii*. Grupa pięciu dorosłych zwierząt potrzebuje naturalistycznie urządzonego wybiegu o wymiarach co najmniej 120 × 120 × 100 cm (długość × szerokość × wysokość), najlepiej na zewnątrz. Pojedyncze zwierzę potrzebuje co najmniej 50 × 50 × 100 cm, a najlepiej znacznie więcej.

Urządź go roślinami, większymi kamieniami, liśćmi na podłożu i licznymi kryjówkami. Kryjówki są kluczowe, ponieważ zwierzęta spędzają dzień w ukryciu i chętnie dzielą kryjówki, jeśli jest miejsce. Zapewnij więcej kryjówek niż zwierząt, zarówno szczeliny skalne, jak i niską, gęstą roślinność, a miejsca do wygrzewania umieść blisko kryjówek. Siatka na co najmniej trzech bokach i w suficie zapewnia wentylację i wpuszcza światło oraz UVB. Zostaw próg 10-15 cm pod drzwiami, bo gatunek jest szybki i łatwo ucieka. Młode można trzymać w grupach po cztery do sześciu w terrariach w pomieszczeniu, z oświetleniem w cyklu 12:12.

Samice można trzymać z jednym samcem. Kilka samców w jednym wybiegu powoduje obciążenie społeczne, więc trzymaj tylko jednego samca na grupę.

Czytaj więcej: Światło i UVB

TEMPERATURA

Gatunek jest przystosowany do umiarkowanego, oceanicznego klimatu i jest aktywny przez cały rok. Latem temperatura powinna wynosić 15-25 °C w dzień i 10-16 °C w nocy. Zimą gatunek bez problemu radzi sobie w nieogrzewanym pomieszczeniu w temperaturze 8-16 °C. Upał powyżej 30 °C jest groźniejszy niż chłód, ale długie okresy poniżej 5 °C powodują problemy zdrowotne, a mróz jest śmiertelny.

Zwierzęta regulują temperaturę, wygrzewając się blisko kryjówki. Zapewnij więc miejsce do wygrzewania o temperaturze 25-30 °C tuż przy kryjówce oraz chłodną strefę do wyboru. Lepiej trzymać zwierzęta w zbyt chłodnych niż zbyt ciepłych warunkach. Sprawdzaj temperaturę termometrem cyfrowym i nigdy nie ustawiaj terrarium tak, by słońce świeciło do niego przez szybę.

Czytaj więcej: Ciepło i temperatura

WILGOTNOŚĆ I WODA

Wilgotność powietrza powinna wynosić 60-70 %, a zwierzęta muszą mieć dostęp do wilgotniejszych miejsc. Stała wilgotność poniżej 50 % lub powyżej 90 % powoduje problemy: zbyt sucho oznacza złe linienie, zbyt wilgotno grzybice i infekcje dróg oddechowych. W naturze wilgotność w kryjówkach wydaje się wpływać na to, gdzie zwierzęta się gromadzą, a przebywanie w grupie zmniejsza utratę wody przez skórę.

Woda musi być zawsze dostępna. Postaw w wybiegu płytką miskę ze świeżą wodą i regularnie ją wymieniaj. Możesz zraszać część podłoża, by powstały wilgotne strefy, ale resztę pozostaw do wyschnięcia, aby podłoże nie było stale mokre.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

OŚWIETLENIE I UVB

Zwierzęta są aktywne nocą, ale w ciągu dnia wygrzewają się w ukryciu. Również nocne nowozelandzkie gekony potrzebują naturalnego światła z UVA i UVB: wybiegi zewnętrzne z siatką zapewniają je dzięki słońcu, a młode potrzebują światła w rytmie 12:12. W pomieszczeniu stosuje się świetlówkę UVB; celuj w indeks UV 1-3 przy miejscach do wygrzewania, co odpowiada strefie Fergusona 2.

Zadbaj, by zwierzęta zawsze mogły schronić się w cieniu. Dostosuj długość okresu świetlnego do pór roku i zapewnij ciemność w nocy.

ŻYWIENIE

Podawaj żywe owady lub larwy owadów oraz przecier owocowy z dodatkiem preparatów witaminowo-mineralnych, dwa razy w tygodniu latem i raz w tygodniu zimą. W naturze gatunek zjada duże owady, takie jak ćmy i weta (duże krewne pasikoników), dojrzałe owoce, nektar i spadź, a czasem małe jaszczurki.

Jest wszystkożerny i żeruje nocą. Stosuj zróżnicowany pokarm: owady odpowiedniej wielkości, dojrzałe owoce i przecier owocowy. Zwierzęta mają niskie zapotrzebowanie energetyczne, a przekarmienie jest bardziej prawdopodobnym problemem niż niedożywienie. Ważne są wapń w formie pudru na owadach oraz drobno posiekana sepia w miseczce. Witaminę D3 zwierzę musi wytwarzać samo dzięki UVB; podawanie jej doustnie bez porady weterynarza jest niewskazane. Woda musi być zawsze dostępna.

Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Hoplodactylus duvaucelii jest spokojny i tolerancyjny wobec osobników tego samego gatunku i nie wykazuje oznak przewlekłego stresu w niewoli. Zwierzęta są jednak skryte i chowają się, gdy coś je niepokoi, a dzikie osobniki często pozostają w kryjówce, dopóki się ich nie wyciągnie. Dlatego brać je do ręki należy rzadko i krótko, najwyżej dziesięć do piętnastu minut na zwierzę w miesiącu.

Społecznie gatunek żyje w małych, stabilnych grupach z jednym dorosłym samcem, samicami i młodymi. Dorosłe samce nie tolerują się nawzajem, a mniejsze samce trzymają się osobno. Dlatego trzymaj tylko jednego samca na grupę. Samice są tolerancyjne wobec siebie i wobec młodych. Ogon może zostać odrzucony podczas brania do ręki, więc nigdy za niego nie chwytaj.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Gatunek rośnie powoli i osiąga dojrzałość płciową dopiero po około sześciu do siedmiu latach. Oznacza to, że grupę młodych zwierząt trzeba utrzymywać przez kilka lat, zanim pojawi się potomstwo. Dorosłe samce rozpoznaje się po wyraźnych zgrubieniach u nasady ogona oraz porach na spodzie ud i przed kloaką. Sposób określania płci młodych zwierząt nie został opisany.

Dorosłe osobniki tego gatunku ważą zwykle 45-70 g i mierzą 11-13 cm od pyska do kloaki. Duże samce śpią w pobliżu samic i młodych, podczas gdy mniejsze samce często śpią samotnie.

GODY I KOPULACJA

Kopulacja odbywa się wiosną na półkuli południowej, od września do listopada. Samiec zbliża się do samicy, wysuwa język w powietrze, dotyka pyskiem jej głowy, grzbietu i kloaki, po czym chwyta ją w uścisk kopulacyjny. Samica może odpowiedzieć uderzeniami ogona i gryzieniem. Jeśli jest gotowa, nieruchomieje, a samiec wchodzi na nią. Sama kopulacja trwa około 14 minut.

Odrzucony samiec może stać się agresywny i pilnować wejścia do kryjówki samicy. Konieczność zimowania nie została udokumentowana, ale długość dnia i temperatura powinny podążać za porami roku. Do samic wprowadzaj tylko jednego samca.

SKŁADANIE JAJ I ZNIESIENIA

Hoplodactylus duvaucelii nie składa jaj, lecz rodzi żywe młode. Ciąża trwa pięć do ośmiu miesięcy, a w pojedynczych przypadkach może przekroczyć rok. Porody odbywają się zwykle późnym latem i jesienią, od lutego do maja. Samica rodzi zwykle jedno młode, najwyżej dwa, co roku lub co drugi rok. Roczna produkcja wynosi więc około 1,1 młodego na samicę.

W lutym ponad połowa samic jest często ciężarna i rodzą one mniej więcej miesiąc później. Pojemnik do składania jaj nie jest potrzebny, ale zwierzęta muszą mieć spokojne kryjówki. Młode są samodzielne od urodzenia, a samica nie sprawuje nad nimi opieki.

INKUBACJA

Gatunek jest żyworodny, więc nie ma inkubacji. Zarodek rozwija się w ciele samicy, a ciąża trwająca pięć do ośmiu miesięcy to okres, w którym samica potrzebuje spokoju, stabilnych warunków i obfitego pokarmu. Ramka z danymi podaje więc 150-240 dni jako okres ciąży i nie wskazuje temperatury inkubacji.

Nie udokumentowano, czy temperatura w czasie ciąży wpływa na rozwój u tego gatunku. Daj samicy możliwość samodzielnego wyboru między cieplejszymi a chłodniejszymi kryjówkami. W tym okresie nie zmieniaj nagle temperatury ani wystroju.

Czytaj więcej: Inkubacja jaj

ODCHÓW MŁODYCH

Młode są samodzielne zaraz po urodzeniu i można je oddzielić od samicy, ale nie jest to konieczne: dorosłe są tolerancyjne wobec młodych, a młode i rodzice mogą dzielić kryjówki. Jeśli jednak nie zna się dobrze swoich zwierząt, najbezpieczniej jest przenieść noworodki, gdy tylko zostaną znalezione, aby nie były przeganiane przez dorosłe.

Trzymaj młode w grupach po cztery do sześciu w terrariach w pomieszczeniu, z programem świetlnym 12:12 godzin. Powinny dostawać te same rodzaje pokarmu co dorosłe: małe żywe owady lub larwy oraz przecier owocowy z dodatkiem witamin i minerałów, dwa razy w tygodniu. Z pierwszym karmieniem odczekaj 1-2 dni po urodzeniu, aby woreczek żółtkowy został zużyty. Młode ważą przez pierwsze miesiące zaledwie kilka gramów i rosną bardzo powoli; dorosłe rozmiary osiągają najwcześniej po 2-3 latach.

Zdrowie i częste błędy

Gatunek ma niewiele znanych chorób i problemów:

- Stres: zwierzęta w niewoli nie mają stale podwyższonego poziomu hormonów stresu, ale podporządkowane samce mają skłonność do wyższych poziomów. Kilka samców w jednym wybiegu jest więc czynnikiem ryzyka.
- Kryjówki: gatunek jest skryty, więc zapewnij mu dużo kryjówek.
- Pasożyty: dzikie zwierzęta mogą mieć roztocza z gatunku *Geckobia naultina* na brzegach oczu oraz pasożyta krwi przypominającego *Rickettsia*. Kontroluj skórę i okolice oczu.
- Utrata ogona: może nastąpić podczas brania do ręki lub walk.
- Brak UVB i wapnia, który prowadzi do metabolicznej choroby kości.

Zawsze obserwuj masę i kondycję ciała. Zwierzęta długowieczne i wolno rosnące mogą powoli marnieć, zanim się to zauważy. Zgłoś się do weterynarza z doświadczeniem w leczeniu gadów, jeśli zwierzę traci na wadze, nie je albo skóra i oczy wyglądają na zmienione.

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.

Pełny poradnik z mapą i aktualizacjami: herpy.org/pl/gekony/hoplodactylus-duvaucelii